

Несенюк Євген Сергійович
доктор філософії,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Чагаров Юрій Володимирович
здобувач вищої освіти,
Національний авіаційний університет, м. Київ.

МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДЕТИНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано показники тіньової економіки України за інтегральним показником і окремими методами. Розроблено рекомендації з детинізації діяльності фізичних осіб-підприємців.

Ключові слова: методи, інструменти, тіньова економіка, детинізація, фізична особа-підприємець.

Тіньова економіка, попри жахливе явище, існує в усіх країнах світу. А причини її виникнення і поширення, а також обсяги визначаються інституціональними особливостями країн, чинниками, формами, станом соціального та економіко-правового контролю за нелегальним сегментом.

Враховуючи, що тіньову економіку не можливо ліквідувати, а можна тільки знижувати її обсяг, то встановлено її граничний рівень, виходячи зі світової практики, відносно безпечний для економіки країни - не більше 25 %. У 2020 році рівень тіньової економіки становив 30% від обсягу офіційного ВВП [1]. Окрім інтегрального значення рівня тіньової економіки, існують чотири часткових метода її оцінки. Протягом 2020 року два з них зросли порівняно з 2019 роком, а два скоротилися. Два з чотирьох методів, з використанням яких здійснюється оцінка рівня тіньової економіки, зафіксували збільшення рівня порівняно з 2019 роком:

Значення інтегрального показника збільшилося на 3%, в основному за рахунок метод збитковості підприємств, який зріс до 27% від обсягу офіційного ВВП, або на 7%. Про поширення частки тіньової економіки засвідчив також монетарний метод, значення якого дає найвищий обсяг нелегального сектора – 31% з приростом 1% у 2019 році.

Метод «витрати населення – роздрібний товарооборот і послуги» та електричний метод діли у 2020 році найнижчі показники тіньової економіки – відповідно 22% і 23% офіційного ВВП зі скороченням відповідно на 3% і 2%.

Вирішення проблеми детинізації економіки потребує системного підходу і реалізації комплексу заходів за такими сферами:

- ліквідація вад управління державними фінансами за рахунок: застосування ризик-орієнтованих методів фінансового планування як у частині доходів, так і у частині витрат; збільшення прозорості проведення публічних закупівель;

- вдосконалення системи державного фінансового контролю: створити єдину інформаційну взаємодію, посилити комунікаційні зв'язки між Рахунковою палатою як органом зовнішнього фінансового контролю та органами внутрішнього фінансового контролю

- вдосконалення податкового адміністрування шляхом використання електронних кабінетів платника податків, подачі електронної податкової звітності, налагодження співпраці між платниками податків і податківцями, спрямовану на надання останніми сервісних послуг і формування філософії добровільної сплати податків без зовнішнього примусу; впровадження ризик-орієнтованих підходів.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Тіньова економіка. Загальні тенденції 2020. URL:
<https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=bbe40d7b-667e-46ab-8de4-c07c08bb4958>